

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 17ης Μαΐου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 2011/83/ΕΕ – Άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και παράγραφος 5 – Δικαίωμα υπαναχώρησης από συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος – Υποχρεώσεις ενημέρωσης που υπέχει ο έμπορος – Παράλειψη του εμπόρου να ενημερώσει τον καταναλωτή – Υποχρεώσεις του καταναλωτή σε περίπτωση υπαναχώρησης – Υπαναχώρηση μετά την εκτέλεση της σύμβασης – Συνέπειες»

Στην υπόθεση C-97/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Essen (περιφερειακό δικαστήριο του Essen, Γερμανία) με απόφαση της 27ης Δεκεμβρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Φεβρουαρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

DC

κατά

HJ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Safjan, πρόεδρο τμήματος, N. Rizzarra (εισηγητή) και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η DC, εκπροσωπούμενη από τον M. Höffken, Rechtsanwalt,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον B.-R. Killmann και την I. Rubene,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2011, L 304, σ. 64).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της DC και του HJ, σχετικά με την καταβολή του τιμήματος για υπηρεσία παρασχεθείσα στον τελευταίο, σε εκτέλεση συμβάσεως συναφθείσας εκτός εμπορικού καταστήματος, από επιχείρηση η οποία μεταβίβασε το σύνολο των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη σύμβαση αυτή στην DC.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 5, 7, 21 και 57 της οδηγίας 2011/83 έχουν ως εξής:
 - «(4) [...] Η εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των εξ αποστάσεως και εκτός καταστήματος συναπτόμενων συμβάσεων είναι αναγκαία για την προαγωγή μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς των καταναλωτών που επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία μεταξύ υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων [...]
 - (5) [...] [Η] πλήρης εναρμόνιση της ενημέρωσης του καταναλωτή και το δικαίωμα υπαναχώρησης σε εξ αποστάσεως συμβάσεις και συμβάσεις εκτός εμπορικών καταστημάτων θα συμβάλουν σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και στην καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς των συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών.
[...]
 - (7) Η πλήρης εναρμόνιση ορισμένων βασικών ρυθμιστικών πτυχών θα πρέπει να αυξήσει σημαντικά την ασφάλεια δικαίου τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους εμπόρους. [...]
[...]
 - (21) Ως σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος θα πρέπει να ορίζεται η σύμβαση που συνάπτεται με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, σε χώρο που δεν αποτελεί το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου, παραδείγματος χάριν στο σπίτι ή στον χώρο εργασίας του καταναλωτή. Κατά τις συναλλαγές εκτός εμπορικών

καταστημάτων, ο καταναλωτής μπορεί να είναι δυνητικά υπό ψυχολογική πίεση ή αντιμέτωπος με το στοιχείο του αιφνιδιασμού, ανεξάρτητα από το εάν ο καταναλωτής έχει ζητήσει την επίσκεψη του εμπόρου ή όχι. [...]

[...]

(57) Είναι ανάγκη τα κράτη μέλη να θεσπίσουν κυρώσεις για τις παραβάσεις της παρούσας οδηγίας και να εξασφαλίζουν την επιβολή τους. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Αντικείμενο», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω της επίτευξης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς με την προσέγγιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών για τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας περιλαμβάνει, στα σημεία 1, 2, 6 και 8, τους ακόλουθους ορισμούς:

«1) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, όσον αφορά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για λόγους οι οποίοι δεν εμπίπτουν στην εμπορική, επιχειρηματική, βιοτεχνική ή ελευθέρια επαγγελματική του δραστηριότητα·

2) “έμπορος”: κάθε φυσικό πρόσωπο ή κάθε νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από το εάν διέπεται από το ιδιωτικό ή δημόσιο δίκαιο, το οποίο ενεργεί, ακόμη και μέσω κάθε άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του, για σκοπούς οι οποίοι σχετίζονται με τις εμπορικές, επιχειρηματικές, βιοτεχνικές ή επαγγελματικές δραστηριότητές του σε σχέση με συμβάσεις καλυπτόμενες από την παρούσα οδηγία·

[...]

6) “σύμβαση παροχής υπηρεσιών”: κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα·

[...]

8) “σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος”: κάθε σύμβαση μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή:

α) η οποία συνάπτεται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου,

[...].»

6 Κατά το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επίπεδο εναρμόνισης»:

«Τα κράτη μέλη δεν διατηρούν ούτε εισάγουν στο εθνικό τους δίκαιο διατάξεις που παρεκκλίνουν από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένων περισσότερο ή λιγότερο αυστηρών διατάξεων για την εξασφάλιση διαφορετικού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή, εκτός εάν άλλως προβλέπεται στην παρούσα οδηγία.»

- 7 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2011/83, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαιτήσεις ενημέρωσης για συμβάσεις εξ αποστάσεως και συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής με σύμβαση συναπτόμενη εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή με οποιαδήποτε αντίστοιχη προσφορά, ο έμπορος παρέχει στον καταναλωτή τις ακόλουθες πληροφορίες με ευκρινή και κατανοητό τρόπο:

[...]

η) όπου υπάρχει δικαίωμα υπαναχώρησης, τις προϋποθέσεις, την προθεσμία και τις διαδικασίες άσκησης του δικαιώματος σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, καθώς και το υπόδειγμα του εντύπου υπαναχώρησης που παρατίθεται στο παράρτημα I τμήμα Β·

[...]

ι) σε περίπτωση που ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης αφού [...] ζητήσει [η παροχή υπηρεσιών να άρχεται στη διάρκεια της περιόδου υπαναχώρησης] [...], ότι ο καταναλωτής δεσμεύεται να καταβάλει το λογικό κόστος στον έμπορο σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 3·

[...]».

- 8 Το άρθρο 9 της οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Εκτός εάν ισχύουν οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 16, ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία 14 ημερών για να υπαναχωρήσει από την εξ αποστάσεως σύμβαση ή τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος χωρίς να αναφέρει τους λόγους και χωρίς καμία επιβάρυνση πέρα από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 13 παράγραφος 2 και στο άρθρο 14.»

- 9 Το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παράλειψη ενημέρωσης σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Εάν ο έμπορος δεν έχει παράσχει στον καταναλωτή τις πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης όπως απαιτείται από το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο η), η προθεσμία υπαναχώρησης λήγει 12 μήνες μετά το τέλος της αρχικής προθεσμίας υπαναχώρησης, όπως αυτή προσδιορίζεται βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2.»

- 10 Το άρθρο 14 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρεώσεις του καταναλωτή σε περίπτωση υπαναχώρησης», ορίζει στις παραγράφους 3 έως 5 τα εξής:

«3. Εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης αφού έχει κάνει αίτηση σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 3, [...] οφείλει ο καταναλωτής να καταβάλει στον έμπορο, σε σύγκριση με την πλήρη κάλυψη της σύμβασης, ένα ποσό ανάλογο προς τα παρασχεθέντα μέχρι τη στιγμή που ο καταναλωτής ενημέρωσε τον έμπορο ότι θα ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης. [...]

4. Ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται:

α) για την παροχή υπηρεσιών [...] εν όλω ή εν μέρει, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχώρησης, εφόσον:

ι) ο έμπορος έχει παραλείψει να παράσχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία η) ή ι) ή

[...]

5. Εκτός αν άλλως ορίζεται στο άρθρο 13 παράγραφος 2 και στο παρόν άρθρο, ο καταναλωτής δεν φέρει καμία ευθύνη αν ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 11 Το άρθρο 357 του Bürgerliches Gesetzbuch (αστικού κώδικα), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: αστικός κώδικας), το οποίο φέρει τον τίτλο «Έννομες συνέπειες της υπαναχώρησης από συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και συμβάσεις εξ αποστάσεως με εξαίρεση τις συμβάσεις παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών», προβλέπει στην παράγραφο 8 τα εξής:

«Σε περίπτωση υπαναχώρησης από σύμβαση παροχής υπηρεσιών [...] ο καταναλωτής οφείλει να καταβάλει αποζημίωση για την παρασχεθείσα μέχρι την υπαναχώρηση υπηρεσία, εφόσον έχει ρητά απαιτήσει από τον έμπορο να αρχίσει να εκπληρώνει την παροχή πριν από τη λήξη της προθεσμίας υπαναχώρησης. Η αξίωση που απορρέει από την πρώτη περίοδο υφίσταται μόνον αν ο έμπορος έχει δεόντως ενημερώσει τον καταναλωτή, σύμφωνα με το άρθρο 246a [...] του [Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα), της 21ης Σεπτεμβρίου 1994 (BGBl. 1994 I, σ. 2494, και διορθωτικό BGBl. 1997 I, σ. 1061), ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: ΕισΝΑΚ) [...]].»

- 12 Το άρθρο 246a ΕισΝΑΚ, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρεώσεις ενημέρωσης για συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και συμβάσεις εξ αποστάσεως, εξαιρουμένων των συμβάσεων που αφορούν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες», ορίζει στην παράγραφο 2, υποπαράγραφος 1, σημεία 1 και 3, του άρθρου 1, το οποίο επιγράφεται «Υποχρεώσεις ενημέρωσης», τα εξής:

«Αν υφίσταται δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή [...], ο έμπορος υποχρεούται να τον ενημερώσει:

1. σχετικά με τις προϋποθέσεις, τις προθεσμίες και τη διαδικασία ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 355, παράγραφος 1, BGB, καθώς και για το υπόδειγμα εντύπου υπαναχώρησης που παρατίθεται στο παράρτημα 2,

[...]

3. σχετικά με το ότι, στην περίπτωση συμβάσεως παροχής υπηρεσιών [...] ο καταναλωτής οφείλει στον έμπορο το εύλογο ποσό που προβλέπεται στο άρθρο 357, παράγραφος 8, του αστικού κώδικα για την παροχή που παρέσχε ο έμπορος, αν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης αφού, κατόπιν προσκλήσεως του εμπόρου, ζήτησε από αυτόν ρητά την έναρξη της παροχής πριν από τη λήξη της προθεσμίας υπαναχώρησης.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 13 Στις 6 Οκτωβρίου 2020, ο ΗJ συνήψε με επιχείρηση προφορική σύμβαση για την ανακαίνιση της ηλεκτρολογικής εγκατάστασης της οικίας του, χωρίς η επιχείρηση να τον ενημερώσει για το δικαίωμά του υπαναχώρησης, σύμφωνα με το άρθρο 246a ΕισΝΑΚ, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 14 Μετά την εκτέλεση της σύμβασης αυτής, η επιχείρηση απέστειλε στον ΗJ στις 21 Δεκεμβρίου 2020 το αντίστοιχο τιμολόγιο, το οποίο αυτός δεν εξόφλησε.
- 15 Στις 15 Μαρτίου 2021, η επιχείρηση μεταβίβασε στην DC το σύνολο των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εν λόγω σύμβαση.
- 16 Κατόπιν της εκ μέρους του ΗJ επιδόσεως, στις 17 Μαρτίου 2021, της υπαναχώρησης από τη σύμβαση, η DC άσκησε ενώπιον του Landgericht Essen (περιφερειακού δικαστηρίου του Essen, Γερμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αγωγή με αίτημα την καταβολή του τιμήματος για την παρασχεθείσα στον ΗJ υπηρεσία. Η DC υποστηρίζει ότι, παρά την υπαναχώρηση του ΗJ, η εκχωρήτρια επιχείρηση έχει δικαίωμα εξόφλησης του εν λόγω τιμήματος, παρότι δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις του άρθρου 357, παράγραφος 8, του αστικού κώδικα. Ο αποκλεισμός ενός τέτοιου δικαιώματος, λόγω παράβασης της υποχρέωσης ενημέρωσης που υπέχει ο έμπορος, συνιστά «δυσανάλογη κύρωση», η οποία προσκρούει στην αιτιολογική σκέψη 57 της οδηγίας 2011/83.
- 17 Από την πλευρά του, ο ΗJ υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι η εκχωρήτρια επιχείρηση παρέλειψε να τον ενημερώσει για το δικαίωμά του υπαναχώρησης, η DC δεν έχει κανένα δικαίωμα να λάβει το τίμημα για την υπηρεσία που παρασχέθηκε σε εκτέλεση της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης.
- 18 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι η λύση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 5, του κανονισμού 2011/83. Το αιτούν δικαστήριο δέχεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του αστικού κώδικα που θεσπίστηκαν για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, ο καταναλωτής δεν οφείλει τίμημα για την υπηρεσία που του παρασχέθηκε, πριν από τη λήξη της προθεσμίας υπαναχώρησης, σε περίπτωση που ο έμπορος παρέλειψε να τον ενημερώσει σχετικά με το δικαίωμά του υπαναχώρησης.
- 19 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 14, παράγραφος 5, αποκλείει κάθε δικαίωμα του εμπόρου για «αντισταθμιστική αποζημίωση», ακόμη και στην περίπτωση που ο καταναλωτής άσκησε το δικαίωμά του υπαναχώρησης μόνο μετά την εκτέλεση σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος και, ως εκ τούτου, αποκόμισε υπεραξία, κατά παράβαση της αρχής της απαγόρευσης του αδικαιολόγητου πλουτισμού, την οποία έχει αναγνωρίσει το Δικαστήριο ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Essen (περιφερειακό δικαστήριο του Essen) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας [2011/83] [...] την έννοια ότι, σε περίπτωση που ο εργοδότης υπαναχωρήσει από τη δήλωση βουλήσεώς του σχετικά με τη σύναψη συμβάσεων οικοδομικών εργασιών εκτός εμπορικού καταστήματος, αφού ο έμπορος έχει ήδη εκπληρώσει (πλήρως) την παροχή του, αποκλείεται οποιοδήποτε δικαίωμα του εμπόρου για αποζημίωση λόγω μείωσης της αξίας ή για αντιστάθμιση ακόμη και αν, ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις

θεμελιώσεως του δικαιώματος αποζημιώσεως λόγω μείωσης της αξίας κατά τις διατάξεις περί εννόμων συνεπειών της υπαναχώρησης, ο εργοδότης έχει αυξήσει την περιουσία του, δηλαδή έχει καταστεί πλουσιότερος, λόγω των κατασκευαστικών υπηρεσιών που παρέσχε ο έμπορος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 21 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι απαλλάσσει τον καταναλωτή από κάθε υποχρέωση να πληρώσει για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε εκτέλεση σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, σε περίπτωση που ο έμπορος δεν του έχει διαβιβάσει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας αυτής και ο καταναλωτής άσκησε το δικαίωμά του υπαναχώρησης μετά την εκτέλεση της σύμβασης.
- 22 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, με έγγραφο της 29ης Σεπτεμβρίου 2022, το οποίο περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Οκτωβρίου 2022, το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε, αφού έλαβε γνώση των αμφιβολιών που εξέφρασε με τις γραπτές παρατηρήσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τη φύση της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, ότι η σύμβαση αυτή έπρεπε να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83.
- 23 Κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83, ο καταναλωτής που ασκεί το δικαίωμά του υπαναχώρησης από «σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 8, της οδηγίας, σε συνδυασμό με τα σημεία 1 και 2 του εν λόγω άρθρου 2, δεν υπέχει καμία ευθύνη λόγω ασκήσεως του δικαιώματος αυτού, εκτός αν άλλως ορίζεται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, και στο άρθρο 14 της οδηγίας.
- 24 Μεταξύ των τελευταίων αυτών διατάξεων περιλαμβάνεται το άρθρο 14, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/83, κατά το οποίο ο καταναλωτής που ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης αφού ζήτησε από τον έμπορο την εκτέλεση σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχώρησης των 14 ημερών που προβλέπεται στο άρθρο 9 της οδηγίας, οφείλει να καταβάλει στον έμπορο ένα ποσό το οποίο υπολογίζεται βάσει της συνολικής τιμής που είχε συμφωνηθεί στη σύμβαση και το οποίο είναι ανάλογο προς τα παρασχεθέντα μέχρι τη στιγμή που ο καταναλωτής ενημέρωσε τον έμπορο ότι θα ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης.
- 25 Εντούτοις, το άρθρο 14, παράγραφος 3, πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας 2011/83. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, αν ο έμπορος παρέλειψε να παράσχει στον καταναλωτή, πριν αυτός συνάψει σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία η' ή ι', της οδηγίας αυτής, όσον αφορά, αφενός, τις προϋποθέσεις, την προθεσμία και τη διαδικασία άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης και, αφετέρου, την υποχρέωση καταβολής του ποσού του άρθρου 14, παράγραφος 3, ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται με καμία δαπάνη για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες, εν όλω ή εν μέρει, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχώρησης. Επιπλέον, η παράλειψη παροχής των πληροφοριών που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο η', συνεπάγεται, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, παράταση κατά δώδεκα μήνες της αρχικής προθεσμίας υπαναχώρησης, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής.

- 26 Το δικαίωμα υπαναχώρησης στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83 αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή στο συγκεκριμένο πλαίσιο της σύναψης σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, στην οποία, όπως υπενθυμίζει η αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας αυτής, ο καταναλωτής μπορεί να είναι δυνητικά υπό ψυχολογική πίεση ή αντιμέτωπος με το στοιχείο του αιφνιδιασμού, ανεξάρτητα από το εάν ο καταναλωτής έχει ζητήσει την επίσκεψη του εμπόρου ή όχι. Επομένως, η προσυμβατική ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι ουσιώδους σημασίας για τον συγκεκριμένο καταναλωτή και του παρέχει τη δυνατότητα να αποφασίσει, μετά λόγου γνώσεως, αν θα συνάψει ή όχι τη σύμβαση αυτή (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, σκέψεις 45 και 46).
- 27 Επομένως, στην περίπτωση κατά την οποία ο έμπορος παραλείπει να παράσχει στον καταναλωτή, πριν από τη σύναψη σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 8, της οδηγίας 2011/83, τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία η' ή ι', της οδηγίας και ο καταναλωτής ασκεί το δικαίωμά του υπαναχώρησης, από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι ο καταναλωτής απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση καταβολής στον έμπορο του τιμήματος της υπηρεσίας που παρασχέθηκε κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχώρησης.
- 28 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως η υπεραξία που αποκομίζει με τον τρόπο αυτόν ο καταναλωτής αντιβαίνει στην αρχή της απαγόρευσης του αδικαιολόγητου πλουτισμού.
- 29 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι σκοπός της οδηγίας 2011/83 είναι η διασφάλιση, σύμφωνα με το άρθρο της 1, ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, όπως η προστασία αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 169 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 38 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2019, Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:576, σκέψη 39).
- 30 Προς επίτευξη του σκοπού αυτού, η οδηγία διαμορφώνει, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 5 και 7, το πλαίσιο για την πλήρη εναρμόνιση ορισμένων ουσιωδών πτυχών των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων (απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Starman, C-332/17, EU:C:2018:721, σκέψη 27). Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 4 της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να μη διατηρούν ή να μην εισάγουν στο εθνικό τους δίκαιο διατάξεις που παρεκκλίνουν από το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών που προβλέπει η οδηγία, εκτός αν άλλως προβλέπεται στην οδηγία.
- 31 Ο σκοπός της οδηγίας 2011/83 θα διακυβευόταν όμως αν το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι επιτρέπει τη μη εφαρμογή των σαφών διατάξεων του άρθρου 9, παράγραφος 1, και του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, της εν λόγω οδηγίας, με συνέπεια ο καταναλωτής, κατόπιν της υπαναχώρησής του από σύμβαση παροχής υπηρεσιών συναφθείσα εκτός εμπορικού καταστήματος, να διατρέχει τον κίνδυνο να υποβληθεί σε δαπάνη που δεν προβλέπεται ρητώς στην οδηγία.
- 32 Η λύση αυτή συνάδει με τη θεμελιώδη σημασία που προσδίδει η οδηγία 2011/83 στην προσυμβατική ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης από συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, η οποία υπομνήσθηκε στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως. Επομένως, όταν ο έμπορος παρέλειψε να παράσχει σε καταναλωτή την ενημέρωση αυτή, πρέπει να φέρει τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε λόγω της εκτέλεσης της σύμβασης παροχής υπηρεσιών που συνήφθη εκτός εμπορικού καταστήματος κατά τη διάρκεια της προθεσμίας

υπαναχώρησης που έχει στη διάθεσή του ο καταναλωτής, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίκληση, από την DC, της αρχής της αναλογικότητας των κυρώσεων, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 57 της εν λόγω οδηγίας, προκειμένου να αποφευχθεί η δαπάνη αυτή, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

- 33 Τέλος, οι διαπιστώσεις αυτές δεν θίγουν τη δυνατότητα της DC, η οποία ενδεχομένως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, στο μέτρο που η τελευταία δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την παράλειψη ενημέρωσης του ΗJ για το δικαίωμά του υπαναχώρησης από σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, να στραφεί αναγωγικώς κατά του εμπόρου που της εκχώρησε το σύνολο των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη σύμβαση υπό τις συνθήκες αυτές (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2019, Comida paralela 12, C-579/18, EU:C:2019:875, σκέψη 44).
- 34 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι απαλλάσσει τον καταναλωτή από κάθε υποχρέωση να πληρώσει για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε εκτέλεση σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, σε περίπτωση που ο έμπορος δεν του έχει διαβιβάσει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και ο καταναλωτής άσκησε το δικαίωμά του υπαναχώρησης μετά την εκτέλεση της σύμβασης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου,

έχει την έννοια ότι:

απαλλάσσει τον καταναλωτή από κάθε υποχρέωση να πληρώσει για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε εκτέλεση σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, σε περίπτωση που ο έμπορος δεν του έχει διαβιβάσει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, και ο καταναλωτής άσκησε το δικαίωμά του υπαναχώρησης μετά την εκτέλεση της σύμβασης.

(υπογραφές)